

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložila studentka: Petra Volfová

Název práce: Rozdíly v genderové socializaci u dvojčat opačného pohlaví

Oponoval: Jan Kaňák

1. CÍL PRÁCE

Autorka, Petra Volfová, v textu bakalářské práce nejprve vymezuje téma jako zaměření se na narození dvojčat opačného pohlaví a průběh jejich socializace. Následně pak v návaznosti na toto téma adekvátně formuluje cíl jako „zjistit, jaké jsou rozdíly z pohledu rodičů během genderové socializace u holčičky a chlapečka, když spolu vyrůstají a jsou prakticky neustále spolu v denním kontaktu“. Cíl je ovšem následně přeformulován v části Cíl výzkumu, kde je formulován jako „jak probíhá socializace dvojčat s důrazem na výchovu a osvojování genderově specifických rolí v momentě, kdy mají vedle sebe sourozence opačného pohlaví“. Z následujícího textu práce, pokud to dobře chápu, lze usoudit, že platí spíše cíl formulovaný v části 3.1 a také na něj navazující Základní otázka (ZO) v části 3.2. Autorka pak specifikuje, že se chce zaměřit na

- Faktory ovlivňující rozdíly v genderové socializaci
- Genderové stereotypy a role projevující se v chování rodinných příslušníků
- Vzájemné ovlivňování genderové socializace
- Proměny genderové socializace v čase.

Ve vztahu k první dílčí podotázce je škoda, že autorka i zde nezachovala posun od původní formulace (jaké jsou rozdíly) k v práci aplikovanému zaměření na průběh socializace, protože by zajímavé bylo i zjištění, kdy se gender jako faktor socializace vyruší – tedy kdy jsou z hlediska genderu vychovávaný chlapec a dívka stejně. Autorka se v textu vymezenému tématu věnuje a v textu je, podle mne, možné najít dílčí zjištění ve vztahu ke čtyřem popsáním oblastem (od faktorů po proměny).

Jen na okraj, a uvědomuji si, že to je už velmi velké „slovíčkaření“ – ze znění cíle není zřejmé, jestli „v momentě, kdy mají vedle sebe sourozence opačného pohlaví“ znamená, že se autorka zaměřuje jen na ty situace, kdy jsou dvojčata dohromady v jednom čase a jednom místě a interakce tak probíhá buď k oběma, nebo je druhé z dvojčat interakcí s dalšími lidmi přítomno.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ

V Úvodu práce autorka vymezuje téma a cíl práce. I v této části práce, byť je jakýmsi pozváním do tématu a základním vymezením práce by bylo, dle mého, vhodné doložit odkazy ke současným výzkumům. Domnívám se totiž, že je problematické říci, že jsou „holčičky považovány za něžné“, kdežto „chlapečci jsou opačné pohlaví, u kterých se neočekává takové zaměření na vzhled“ (viz např. absence rozdílu v pojetí rodičovských interakcí u studie Endendijk et al. (2016)).

V konceptuální části práce autorka vymezuje termín pohlaví, termín gender. Bylo by dle mého pohledu vhodné, aby autorka deklarovala, z jakého pojetí genderu v práci vychází. Zmiňuje totiž jak esencialistické / ontické pojetí, tak konstruktivistické pojetí genderu. A toto pojetí, aby pak více rozpracovala – třeba u konstruktivistických pojetí lze najít také teze o tom, že není jen jeden maskulinní gender (viz např. hegemonní, spoluúčastná, podřízená a protestní maskulina od R.W.Connel), či femininní gender. Z hlediska formálního, pokud autorka čerpá ze Sociologické encyklopedie (což je zcela v pořádku, protože je to jeden z mála online zdrojů podobné formy jako WiKi, ale velmi dobré kvality odborné), bylo by fajn v textu bakalářské práce nepoužívat termín s-gický (nikoliv s-gistický jak píše autorka v práci), ale rozepisovat jako sociologický. Autorka vymezuje také termín socializace a podrobněji se věnuje genderové socializaci. Domnívám se, že by bylo fajn, pokud se autorka odkazuje k výzkumným studiím, aby vycházela z novějších textů, než je zmiňovaná monografie Renzetti a Curran, která sice česky vyšla v roce 2003, ale tato publikace je překladem z originálu z roku 1989. Navíc i v českém jazykovém kontextu je ke genderu, jeho vymezení a vztahu k socializaci více zdrojů, než zmiňovaná monografie. Autorka následně popisuje vymezení vztahu genderu a vývoje / výchovy dvojčat. Z mého pohledu je super, že autorka předkládá také zjištění o socializaci dvojčat, byť ze dvou studií (za zmínku by mohly stát i studie Rose et al., 2002, či

Långström, N. et al., 2010 – samozřejmě si nejsem jistý, jestli by i autorka práce vnímala texty jako vhodné). Možná by podrobnější rozpracování konceptu genderu a výzkumů, které jsou k tématu k dispozici zabránilo výskytu tvrzení, které lze považovat za neodborné (např. „když je v rodině jedno dítě, automaticky má hračky spojované s jejich pohlavím“ – což nelze, s ohledem na současné znalosti o genderu, o výchově dětí ve stejnopohlavních rodinách atp., vůbec říci).

V metodologické části autorka vymezuje cíl práce a základní výzkumnou otázku (k tomu také viz část tohoto posudku 1. cíl práce). Formuluje také dílčí podotázky. Byť si myslím, že tyto podotázky souvisejí s konceptuální částí práce, bylo by vhodné alespoň základně vymezit s ohledem na jaké koncepty autorka textu tyto dílčí otázky volila. V práci absentuje popis operacionalizace.

Ve čtvrté části textu jsou pak prezentována zjištění. Jednotlivá témata jsou prezentována vždy s odkazem ke konkrétním částem rozhovoru (vnímám to tak, že kapitola 4.2 je jakýmsi úvodem k dalším částem, tedy že došlo k mírné technické chybě v číslování kapitol). V části 4.4 by mi přišlo vhodné u tvrzení uvést přímou citaci rozhovoru a větší rozbor následujícího tvrzení: „od rodiny však nebyli nějak silně vedeny k tomu, s čím si musejí hrát“ a zároveň ale „se snažili rodiče vysvětlovat dětem, jaké jsou hračky pro holčičky a chlapečky“. Stejně tak pak v části 4.5 u tvrzení „pokud by se na pohádky díval jen jeden z nich, pravděpodobně by jim byla pouštěná taková pohádka, která by podporovala budování jejich genderu“. S ohledem na téma práce mi rozvíjení těchto tezí a jejich kotevní v datech přijde jako podstatné. U některých interpretací by mi přišlo vhodné zvážit i jiné možné interpretace – pokud autorka píše, že okolo třetího roku života si začínají uvědomovat svůj gender a odkazuje to k oblečení, v němž hraje roli i moje a tvoje, pak se může jednat bezesporu o genderové role, ale také se může jednat o zvýznamňování rozlišení právě onoho moje vs tvoje věci, které se v tomto období také projevuje. Za velmi spekulativní závěr lze považovat, že lidé z vesnice mají jiné geny, než lidé z města. Stejně tak tvrzení, že dvojčata vyrůstají v prostředí „identické výchovy“, protože sama autorka ukazuje na odlišné způsoby chování vůči dvojčatům.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA

Předkládaná bakalářská práce splňuje všechny stanovené nároky na formální podobu práce. Text je přehledně rozdělen do kapitol, které jsou obsahově koherentní. Ocenil bych ale větší rozsah zdrojů (za sebe jej považuji za nedostatečný a domnívám se, že se to pak projeví na spíše slabším vymezení konceptualizace genderu), které autorka v textu využívá. Wikipedii nepovažuji za adekvátní zdroj pro bakalářské práce.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE

Práce je přehledně psána, má jasně formulovaný cíl a na cíl je v práci základně naplněn. Domnívám se ale, že práce obsahuje slabší konceptuální vymezení genderu a tím pádem také genderové socializace. Z toho pak pro mne plyne zásadní nejistota v práci, jestli autorka dokáže na základě rozhovoru rozlišit gender od ostatních kategorií (třída, kulturní identita, sexualita).

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

Prosím autorku, aby se v rámci obhajoby zaměřila na následující podněty:

- 1) Prosím, zda by mohla autorka osvětlit, jaký je její vztah k rodině, která je předmětem realizovaného kvalitativního výzkumu a jak tato vazba, či vztah, mohli ovlivnit podobu a průběh výzkumu, povahu dat a interpretaci zjištění.
- 2) Prosím autorku, aby osvětlila, z jakého pojetí genderu v práci vycházela a jak se to projevilo na operacionalizaci, sběru dat a interpretaci dat.
- 3) Prosím autorku, aby ve vztahu k výše vymezeným oblastem (faktory až proměny zmíněné v části 1 tohoto posudku) jasně formulovala zjištění z rozhovorů, tedy jaké faktory ovlivňují genderovou socializaci, jaké stereotypy a role se projevují v chování pečujících, jak se vzájemně ovlivňuje genderová socializace a jak se genderová socializace proměňuje v čase.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm dobře (3) až velmi dobře (2) a to podle průběhu obhajoby.

7. ZDROJE

Endendijk, J.J. et al. 2016. "Gender-Differentiated Parenting Revisited: Meta-Analysis Reveals Very Few Differences in Parental Control of Boys and Girls". PLoS ONE 11(7): e0159193.

Långström, N. et al. 2010. Genetic and Environmental Effects on Same-sex Sexual Behavior: A Population Study of Twins in Sweden. Archives of Sexual Behavior, 39, 75-80.

Rose, R. J. et al. 2002. Femininity and fertility in sisters with twin brothers: prenatal androgenization? Cross-sex socialization? Psychol Sci, 13(3), 263 – 267.

Datum 16. května 2024

Podpis:

